

Målnummer: T 418-19 **Avdelning:** 2

Domsnummer:

Avgörandedatum: 2019-10-30

Rubrik: Bestämmelsen i 2 kap. 21 § konkurslagen förutsätter att konkursansökningarna är samtidigt anhängiga vid konkursbeslutet.

Lagrum: 2 kap. 21 § konkurslagen (1987:672)

Rättsfall:

REFERAT

Varbergs tingsrätt

B.H. förde vid Varbergs tingsrätt den talan mot staten genom Tillsynsmyndigheten i konkurser som framgår av tingsrättens dom.

Tingsrätten (rådmannen Gerd Möllers) anförde följande i dom den 30 juli 2018.

BAKGRUND

B.H. har tidigare varit anställd hos Devcomp AB (Bolaget). Bolaget försattes i konkurs den 8 mars 2017 efter prövning av en konkursansökan som inkom till tingsrätten den 9 februari 2017. Tvist har nu uppstått mellan B.H. och staten genom Tillsynsmyndigheten i konkurser (Tillsynsmyndigheten) angående vilken tidsperiod B.H. har förmånsrätt avseende lönegarantiersättning.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

B.H. har yrkat att Tillsynsmyndigheten ska förpliktas att till honom betala lönegarantiersättning för

1. perioden den 26 maj 2016-30 juni 2016 med 38 968,98 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 juli 2016,
2. perioden den 1-31 augusti 2016 med 17 063,06 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 september 2016.

Tillsynsmyndigheten har bestritt käromålet.

Tillsynsmyndigheten har vitsordat de yrkade beloppen som skäligen och för sig samt vitsordat sättet att beräkna ränta som skäligt.

- - -

GRUND FÖR TALAN

B.H.

B.H. har varit anställd hos Bolaget. Han har utfört arbete åt Bolaget under perioden 26 maj-30 juni 2016 och har därvid tjänat in lön och andra ersättningar som Bolaget inte har betalat. Fordringarna omfattas av den statliga lönegarantin eftersom konkursansökan från den 26 augusti 2016 ska anses ha legat till grund för konkursbeslutet och det från den tidpunkten fram

till konkursbeslutet vid varje tidpunkt har funnits konkursansökningar anhängiga vid tingsrätten.

Tillsynsmyndigheten

Den lönefordran som yrkandet avser saknar förmånsrätt och därmed lönegarantirätt då den intjänats mer än tre månader före konkursansökan inkom till tingsrätten. Fristdagen ska räknas från den äldsta av de levande ansökningarna, dvs. från den 24 januari 2017. Tidigare ansökningar som avskrivits genom tingsrättens beslut har inte varit levande.

UTVECKLING AV TALAN

B.H.

Bolaget anställde främst elektriker och betalade ut en eller ett par månadslöner för den första tidens arbete för att sedan sluta betala ut lön. Bolaget har på ett utstuderat sätt spekulerat i att arbetstagarna trots detta skulle fortsätta arbeta kvar så att Bolaget skulle kunna tillgodogöra sig arbetet. B.H. trodde på företrädaren för Bolaget som bedyrade att all lön skulle betalas ut, vilket aldrig skedde.

Den första konkursansökan mot bolaget gjordes den 26 augusti 2016. Den första konkursansökan var inte fortfarande anhängig när den ansökan som ledde till bolagets konkurs bifölls. Fristdagen för förmånsrätt för otvistiga lönefordringar i bolagets konkurs ska räknas från den 26 augusti 2016 och tre månader bakåt. En ny ansökan om konkurs har hela tiden ingivits inom tre veckor från det att tingsrätten avskrivit eller ogillat en tidigare ansökan gentemot bolaget. Sedan den 26 augusti 2016 har det vid varje tidpunkt funnits minst en ansökan om konkurs anhängig gentemot Bolaget, dvs. under en period har konkursansökningarna varit samtidigt anhängiga. B.H. har således rätt till lönegaranti för lön intjänad fr.o.m. den 26 maj 2016 till dess han avbröt sin anställning den 30 juni 2016.

Tillsynsmyndigheten

Bolaget försattes i konkurs den 8 mars 2017 och som grund för beslutet låg en ansökan från den 9 februari 2017. Det har funnits tidigare konkursansökningar, den 26 augusti, den 3 oktober och den 23 november 2016. Dessa återkallades av sökandena eftersom deras fordringar blivit betalda. Tingsrätten avskrev därmed respektive ärende enligt följande.

- Den 13 oktober 2016 avskrevs ansökan från den 26 augusti 2016.
- Den 23 november 2016 avskrevs ansökan från den 3 oktober 2016.
- Den 26 januari 2017 avskrevs ansökan från den 23 november 2016.

Därefter har det kommit in konkursansökningar den 24 januari, den 9 februari, fem ansökningar den 13 februari och en ansökan den 2 mars 2017. Konkursansökningarna från 2016 var samtliga återkallade innan den 24 januari 2017 och tingsrätten meddelade beslut om avskrivning beträffande dessa. Det fanns således åtta anhängiga, ej avgjorda, konkursansökningar när konkursbeslutet togs. Den äldsta bland dessa var från den 24 januari 2017 och det är den ansökningsdag som fristdagen ska beräknas från och som således är avgörande för förmånsrättens och lönegarantis tidsmässiga omfattning. Ersättning intjänad tidigare än tre månader före den 24 januari 2017 omfattas således inte av förmånsrätt och inte heller av lönegarantirätt.

UTREDNING

Parterna har inte åberopat någon bevisning.

Målet har med stöd av 42 kap. 18 § första stycket 5 RB avgjorts utan huvudförhandling. Parterna har dessförinnan beretts tillfälle att slutföra sin talan.

DOMSKÄL

Frågan tingsrätten har att pröva är från vilken dag fristen för B.H:s förmånsrätt avseende lönegarantiersättning ska räknas.

Vid konkurs lämnas enligt 7 § lönegarantilagen (1992:497) betalning enligt garantin för sådan fordran på lön som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen (1970:979). Enligt 12 § förmånsrättslagen omfattar förmånsrätten lönefordran som belöper på tiden före konkursbeslutet och inom en månad därefter, med den begränsningen att förmånsrätten inte gäller lön som intjänats tidigare än tre månader innan konkursansökningen gjordes.

Den situation som uppstår när flera konkursansökningar mot samma gäldenär är anhängiga samtidigt regleras i 2 kap. 21 § konkurslagen (1987:672). Bestämmelsen har följande lydelse.

Om flera konkursansökningar mot samme gäldenär är anhängiga samtidigt och om en annan ansökan bifalls än den som kom in först, skall det vad gäller frågor som är beroende av tiden för konkursansökan anses som om konkursbeslutet har grundats på den ansökan som inkom först.

Genom regeln bestäms vilken dag som ska anses vara tidpunkt för konkursansökan i fall då ett konkursbeslut fattas efter prövning av en av flera samtidigt anhängiga konkursansökningar.

I kolumnen till vänster anges till tingsrätten inkomna konkursansökningar gentemot bolaget. I kolumnen till höger anges tingsrättens datum för avskrivning.

Datum för inkomna ansökningar	Datum för avskrivning
En ansökan den 26 augusti 2016.	Den 13 oktober 2016.
En ansökan den 3 oktober 2016.	Den 23 november 2016.
En ansökan den 23 november 2016.	Den 26 januari 2017.
En ansökan den 24 januari 2017.	Den 13 april 2017.
En ansökan den 9 februari 2017.	

Ansökan som kom in till tingsrätten den 9 februari 2017 låg till grund för tingsrättens beslut om konkurs den 8 mars 2017. Av tabellen ovan framgår att det funnits en obruten kedja av anhängiggjorda konkursansökningar från den 26 augusti 2016 fram till konkursbeslutet den 8 mars 2017. Frågan är huruvida en tillämpning av 2 kap. 21 § konkurslagen förutsätter att ansökningen från den 26 augusti 2016 var anhängig vid konkursbeslutet den 8 mars 2017.

Bestämmelsens (2 kap. 21 § konkurslagen) ordalydelse ger ingen vägledning vad gäller frågan om vid vilken tidpunkt konkursansökningarna ska ha varit samtidigt anhängiga för att bestämmelsen ska tillämpas. Vilken dag som ska anses som dag för ansökan om gäldenärens försättande i konkurs har, som ovan beskrivits, betydelse för bestämmandet av omfattningen av vissa förmånsrätter, däribland omfattning av lönegarantiersättning men även för frågor som vilka rättshandlingar som kan komma att återvinnas till konkursboet. I bestämmelsens förarbeten framgår att skälet till att fristen ska räknas från den först inkomna konkursansökan bl.a. är tillvaratagande av borgenärens rätt som i förlitan på att konkursansökning redan gjorts mot

gäldenären avstår från att göra egna ansökningar. En borgenär kan hamna i ett dåligt läge om deras tro att gäldenären ska försättas i konkurs visar sig ogrundad därför att den tidigare konkursansökan återkallas eller ogillas. Med hänsyn till borgenärerna föreslog därför Lagberedningen att bestämmelsen skulle utformas med innebörden att en borgenär skulle få överta konkursansökningsdatum från en inte längre anhängig ansökan, om borgenären gett in ansökan inom tre veckor från den tidpunkt då den först ingivna ansökan upphörde att vara anhängig. Mot den bakgrunden fanns det enligt departementschefen i och för sig skäl för att låta den första ansökan vara avgörande även när denna avskrivits och den ansökan som leder till konkurs inkommit inom viss kort tid efter avskrivningsbeslutet, men skälen för en tillbakaräkning av fristen var enligt departementschefen åtskilligt svagare om den förra ansökan hade ogillats. Departementschefen motsatte sig treveckorsfristen med hänvisning till att det framstod som materiellt otillfredsställande att knyta viktiga rättsverkningar till en konkursansökan som ogillats och att det inte syntes tillräckligt motiverat att införa en regel enbart med tanke på situationer då den första ansökningen avskrivits. Bestämmelsens slutliga utformning kom därför inte att innefatta regeln om treveckorsfristen. I förarbetena behandlades inte frågan huruvida en förutsättning för bestämmelsens tillämpning är att två ansökningar är samtidigt anhängiga vid konkursbeslutet eller om det är tillräckligt att det vid konkursbeslutet funnits en obruten kedja av anhängiga konkursansökningar. (se prop. 1975:6 s. 184 ff.)

Enligt lagkommentaren till 2 kap. 21 § konkurslagen äger regeln tillämplighet oavsett om det förelåg hinder för bifall till en ansökan som inkommit tidigare än den som vunnit bifall (se lagkommentaren till 2 kap. 21 § konkurslagen, publicerad i Zeteo 2018-04-07). I doktrin har uttryckts även att det inte är fullt klart huruvida tillämpning av 2 kap. 21 § konkurslagen förutsätter att ansökningarna är samtidigt anhängiga ännu vid den tidpunkt då den senare inkomna ansökningen bifalls (se Mellqvist, Mikael och Welamson, Lars, Konkurs och annan insolvensrätt, uppl. 12, s. 70).

Enligt tingsrättens mening föreligger skäl att skilja på den situation att en tidigare ingiven konkursansökan ogillas innan konkursbeslutet och den där en konkursansökan avskrivs efter återkallelse innan konkursbeslutet. Detta med hänsyn till att bestämmelsens syfte är att skydda borgenärer från rättsförluster. Även lönegarantilagstiftningen är en skyddslagstiftning för arbetstagarens rätt till intjänad lön. I målet har konkursansökningar gentemot Bolaget varit anhängiga vid tingsrätten från den 26 augusti 2016 fram till konkursbeslutet den 8 mars 2017. Att fristen för förmånsrätt ska räknas från den 26 augusti 2016 får stöd av det sätt diskussionen i propositionen fördes huruvida en s.k. treveckorsfrist skulle intas i bestämmelsen. Att det övervägdes att införa en treveckorsfrist från dag för avskrivning av en ansökan talar för att avsikten med bestämmelsens slutliga utformning inte var att uppställa krav på att två ansökningar skulle vara samtidigt anhängiga vid konkursbeslutet för att fristen skulle räknas från den första ansökan, utan snarare att det skulle anses tillräckligt att en ny ansökan inkommit innan en tidigare avskrivits. Med hänsyn till detta samt till omfattningen av borgenärernas förmånsrätt får det således anses motiverat att tolka bestämmelsen så att samtidig anhängighet inte behöver bestå när konkurs beslutas. Tingsrätten finner därför att det är konkursansökan från den 26 augusti 2016 som konkursbeslutet den 8 mars 2017 ska anses grundat på och som således ska ligga till grund för beräkningen av förmånsrätt till lönegarantiersättning. Lönegarantiersättning ska därför utgå för den lön B.H. intjänat från den 26 maj 2016 till den 8 april 2017. Vid dessa förhållanden ska B.H:s talan vinna fullt bifall.

- - -

DOMSLUT

Staten genom Tillsynsmyndigheten i konkurser ska till B.H. utge lönegarantiersättning med 56 032 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) på beloppet

- 38 969 kr från den 1 juli 2016 och

- 17 063 kr från den 1 september 2016, allt till dess betalning sker.

Hovrätten för Västra Sverige

Staten genom Tillsynsmyndigheten i konkurser överklagade i Hovrätten för Västra Sverige och yrkade att hovrätten skulle ogilla käromålet.

B.H. motsatte sig ändring av tingsrättens dom.

Hovrätten (hovrättsråden Gunnel Alenbratt, Boel Oldenstedt och Emelie Strömberg, referent) anförde följande i dom den 19 december 2018.

HOVRÄTTENS DOMSKÅL

Grunder och omständigheter

Parterna har åberopat samma grunder och omständigheter som vid tingsrätten. Någon bevisning har inte åberopats.

Rättsliga utgångspunkter

Lönegarantilagen (1992:497) reglerar statens ansvar för betalning av en arbetstagares fordran (statlig lönegaranti) hos en arbetsgivare som, såvitt är aktuellt här, försatts i konkurs (se 1 §). Av 7 § lönegarantilagen framgår att vid konkurs lämnas betalning enligt garantin för sådan fordran på lön som har förmånsrätt enligt 12 § eller 13 § förmånsrättslagen (1970:979).

Enligt 12 § första stycket förmånsrättslagen omfattar förmånsrätten fordringar som belöper på tiden före konkursbeslutet och inom en månad därefter. Fordringarna får inte ha intjänats eller förfallit till betalning tidigare än tre månader innan konkursansökan kom in till tingsrätten.

Av 2 kap. 21 § konkurslagen (1987:672) framgår att om flera konkursansökningar mot samma gäldenär är anhängiga samtidigt och om en annan ansökan bifalls än den som kom in först, ska det vad gäller frågor som är beroende av tiden för konkursansökan anses som om konkursbeslutet har grundats på den ansökan som kom in först. Bestämmelsen i 2 kap. 21 § konkurslagen är tillämplig på samtliga frågor som är beroende av tidpunkten för konkursansökan (se rättsfallet NJA 2007 s. 29).

Ordalydelsen i 2 kap. 21 § konkurslagen talar för att det är en förutsättning att ansökningarna är samtidigt anhängiga ännu vid den tidpunkt då den senare inkomna ansökningen bifalls. Vid bestämmelsens införande föreslog Lagberedningen införande av ett andra stycke i bestämmelsen av innebörd att en konkursansökan skulle få överta konkursansökningsdatum från en inte längre anhängig ansökan, om förstnämnda ansökan ingetts inom tre veckor från den tidpunkt då den först ingivna ansökningen upphörde att vara anhängig. Departementschefen motsatte sig dock en sådan ordning. Som skäl för det anförde departementschefen bl.a. att det framstod som otillfredsställande att knyta viktiga rättsverkningar till en konkursansökan som ogillats och att det inte syntes tillräckligt motiverat att införa en regel enbart med tanke på situationer då den första ansökningen avskrivits. (Prop. 1975:6 s. 182 ff. och s. 307 f.) Den sedermera antagna lagtexten innehöll inte det föreslagna andra stycket och första stycket fick en något annorlunda skrivning än vad Lagberedningen hade föreslagit.

Mot bakgrund av bestämmelsens ordalydelse och uttalandena i förarbetena är det hovrättens uppfattning att bestämmelsen ska tillämpas på så sätt att en förutsättning är att ansökningarna är samtidigt anhängiga även vid den tidpunkt då den senare inkomna ansökningen om konkurs bifalls (jfr Mellqvist och Welamson, Konkurs och annan insolvensrätt, 12 uppl. 2017, s. 70 f).

Bedömningen i detta fall

Vid tiden för tingsrättens beslut om konkurs förelåg samtidigt åtta ännu inte prövade konkursansökningar. Den äldsta av dem hade kommit in till tingsrätten den 24 januari 2017.

I enlighet med vad hovrätten konstaterat ovan vad gäller frågor som är beroende av tidpunkten för konkursansökan, ska det anses som om konkursbeslutet den 8 mars 2017 grundats på konkursansökan från den 24 januari 2017.

B.H. har yrkat lönegarantiersättning för perioden den 26 maj-30 juni 2016 och den 1-31 augusti 2016. Den lönefordran som B.H:s yrkande om lönegarantiersättning avser har alltså intjänats mer än tre månader före den 24 januari 2017. Fordran omfattas därför inte av allmän förmånsrätt och därmed inte heller av lönegaranti. Käromålet ska därför ogillas.

- - -

HOVRÄTTENS DOMSLUT

Med ändring av tingsrättens dom i huvudsaken ogillar hovrätten käromålet.

Högsta domstolen

B.H. överklagade och vidhöll det yrkande om lönegarantiersättning som han hade framställt vid tingsrätten.

Tillsynsmyndigheten motsatte sig att hovrättens dom ändrades.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, justitiesekreteraren Johanna Helevirta, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande dom.

DOMSKÄL

Prejudikatfrågan

1. Frågan i målet är om bestämmelsen i 2 kap. 21 § konkurslagen, som reglerar situationen då det finns flera konkursansökningar mot samma gäldenär, förutsätter att konkursansökningarna är fortsatt samtidigt anhängiga vid tiden för konkursbeslutet för att beslutet ska anses ha grundats på en ansökan som kommit in före den som bifalls.

Bakgrund

2. B.H. har tidigare varit anställd hos Devcomp AB. Bolaget försattes i konkurs den 8 mars 2017 efter en prövning av en konkursansökan som kom in till tingsrätten den 9 februari 2017.

3. Vid tiden för konkursbeslutet fanns vid tingsrätten åtta andra, ej avgjorda, konkursansökningar varav den äldsta kommit in till tingsrätten den 24 januari 2017. Det hade tidigare funnits ytterligare tre konkursansökningar anhängiggjorda vid tingsrätten, varav den äldsta var inkommen den 26 augusti 2016, men dessa vara alla avskrivna vid tiden för konkursbeslutet. Sedan den

26 augusti 2016 och fram till dagen för konkursbeslutet hade det dock vid varje givet tillfälle funnits minst en ansökan om konkurs anhängiggjord.

4. B.H. har utfört arbete åt Devcomp AB under perioden 26 maj-30 juni 2016 och därigenom tjänat in lön och andra ersättningar som Devcomp AB inte har betalat. B.H. har i konkursen begärt betalning enligt den statliga lönegarantin för dessa fordringar. Konkursförvaltaren har avslagit hans begäran i dessa delar.

5. B.H. har väckt talan mot staten och gjort gällande att hans fordran omfattas av den statliga lönegarantin. Detta eftersom konkursbeslutet, enligt 2 kap. 21 § konkurslagen, ska anses ha grundats på den ansökan som kom in först till tingsrätten, dvs. den 26 augusti 2016. Tillsynsmyndigheten har motsatt sig hans begäran och gjort gällande att konkursbeslutet ska anses ha grundats på den ansökan som kom in den 24 januari 2017, som alltså var den äldsta ännu inte prövade ansökan vid tidpunkten för konkursbeslutet.

6. Tingsrätten tolkade bestämmelsen i 2 kap. 21 § konkurslagen på så sätt att den inte förutsätter att konkursansökningarna är fortsatt samtidigt anhängiga vid tiden för konkursbeslutet. I stället ansågs det, när en eller flera tidigare ansökningar avskrivits, vara tillräckligt att en ny ansökan kommit in innan en tidigare ansökan avskrivits. Tingsrätten biföll därför käromålet. Hovrätten har ändrat tingsrättens dom och ogillat B.H:s talan.

Rättsliga utgångspunkter

Tillämpliga bestämmelser

7. Lönegarantilagen (1992:497) reglerar statens ansvar för betalning av en arbetstagares fordran (statlig lönegaranti) hos en arbetsgivare som, såvitt här är aktuellt, har försatts i konkurs (se 1 §). Enligt 7 § första stycket lämnas vid konkurs betalning enligt garantin för sådan fordran på lön eller annan ersättning och på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § förmånsrättslagen (1970:979). I lönegarantilagen finns vissa begränsningar i rätten till ersättning vad gäller storleken av det belopp som ska betalas och längden på den anställningstid som garantin täcker (se 9 §).

8. Rätten till lönegaranti följer också av EU:s lönegarantidirektiv (Fotnot: Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/94/EG av den 22 oktober 2008 om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens.) Direktivet överlämnar emellertid åt medlemsstaterna att själva bestämma tid och referensperiod för när lönegaranti ska utgå (se artikel 3 och 4) och saknar därmed betydelse för frågan i målet.

9. Enligt 12 § första stycket förmånsrättslagen följer en allmän förmånsrätt med en arbetstagares fordran på lön eller annan ersättning på grund av anställning. Förmånsrätten omfattar fordringar som belöper på tiden före konkursbeslutet och inom en månad därefter. Fordringarna får dock inte ha intjänats eller förfallit till betalning tidigare än tre månader innan konkursansökan kom in till tingsrätten. Avgörande för vilken period en arbetstagare har rätt till statlig lönegaranti är därför dagen då konkursansökan kom in till tingsrätten.

10. Det är vanligt förekommande att flera konkursansökningar ges in mot samma gäldenär. I regel prövar tingsrätten först den ansökan som kan avgöras utan försening, t.ex. ansökan av gäldenären själv, även om den kommit in senare än en konkursansökan av borgenär. I 2 kap. 21 § konkurslagen regleras vilken dag som i dessa fall ska anses som dag för ansökan om gäldenärens försättning i konkurs.

11. 2 kap. 21 § konkurslagen stadgar att om flera konkursansökningar mot samma gäldenär är anhängiga samtidigt och en annan ansökan bifalls än den som kom in först, ska det vad gäller frågor som är beroende av tiden för

konkursansökan anses som om konkursbeslutet har grundats på den ansökan som kom in först.

Den närmare innebörden av 2 kap. 21 § konkurslagen

12. Bestämmelsen infördes ursprungligen år 1975 i 17 § i 1921 års konkurslag (1921:225), bl.a. i syfte att skapa en tydlig utgångspunkt för beräkningen av frister i samband med konkurs, men också för att underlätta hanteringen vid domstolen när flera konkursansökningar mot samma gäldenär var aktuella (se SOU 1970:75 s. 69 f. och 97 f.). Bestämmelsen fick stå kvar i huvudsak oförändrad vid införandet av den nu gällande konkurslagen. Den dag som konkursbeslutet enligt bestämmelsen anses ha grundats på har inte endast betydelse för beräkningen av rätten till lönegaranti utan är också avgörande för bl.a. frågor om återvinning i konkurs (se 4 kap. 2 § konkurslagen).

13. Lagtextens lydelse talar för att det ska vara en förutsättning att konkursansökningarna är fortsatt samtidigt anhängiga vid tiden för konkursbeslutet för att beslutet ska anses ha grundats på en ansökan som kommit in före den som bifalls. Bestämmelsens innebörd har dock i den juridiska litteraturen ansetts vara i någon mån oklar (se exempelvis Mikael Mellqvist och Lars Welamson, Konkurs och annan insolvensrätt, 12 uppl. 2017, s. 70). Lagtexten måste därför tolkas i ljuset av lagens motiv.

14. Av förarbetena till den ursprungliga bestämmelsen framgår att Lagberedningens avsikt var att införa en reglering som innebar att konkursbeslutet alltid skulle anses vara grundat på den ansökan som kommit in först, oavsett om denna var fortsatt anhängig vid tiden för beslutet, men förutsatt att den någon gång varit samtidigt anhängig med den ansökan som lett till konkursbeslutet. Det ansågs sakna betydelse om den borgenär som först gett in konkursansökan förmått styrka sin fordran eller inte eller om annat hinder mot bifall förelegat. Dagen för den första ansökningen var vidare avsedd att gälla även om den ansökan återkallats sedan en ny ansökan kommit in. Situationen reglerades i ett förslag till 17 § första stycket med följande lydelse: „Äro flera ansökningar om gäldenärens försättande i konkurs samtidigt anhängiga och bifalles därefter någon av dem, skall det med avseende på fråga som är beroende av tiden för konkursansökan anses som om konkursbeslutet grundats på den först inkomna ansökningen,. Lagberedningen anförde bl.a. att det var av vikt att borgenärerna hade en klart bestämd dag att förhålla sig till utan att behöva räkna med t.ex. att först inkommen ansökan gjorts av obehörig person. (Se a. bet. s. 16 f., 97 f. och 307.)

15. Lagberedningen föreslog vidare att 17 § skulle innehålla ett andra stycke av vilket skulle följa att en borgenär skulle få tillgodoräkna sig dagen för en tidigare inkommen ansökan även när borgenärens ansökan kommit in till tingsrätten efter det att den tidigare ansökan avskrivits, avvisats eller ogillats i sak. En förutsättning för detta var att den nya ansökan kom in till tingsrätten senast tre veckor från beslutets meddelande. Syftet med den föreslagna regleringen i denna del var att skapa en mer praktisk ordning där inte varje borgenär skulle behöva ge in en egen konkursansökan för att tillvarata sina intressen i konkursen, utan i viss utsträckning skulle kunna förlita sig på redan ingivna konkursansökningar. (Se a. bet. s. 98 f.)

16. I propositionen uttalades att det framstod som rimligt att dagen för den äldsta ansökningen får vara avgörande i en situation när gäldenären försätts i konkurs på grund av en av flera samtidigt föreliggande ansökningar. En regel motsvarande 17 § första stycket i beredningens förslag togs därför in i konkurslagen. Den slutliga lagtexten fick dock delvis en annan lydelse än Lagberedningens förslag. Bl.a. togs ordet „därefter, inte med. Några närmare ställningstaganden till Lagberedningens uttalanden om tillämpningsområdet redovisades dock inte. (Se prop. 1975:6 s. 10 och 184.)

17. Vad gällde det föreslagna andra stycket anfördes att det i och för sig fanns skäl att låta regeln i första stycket gälla även när den första ansökningen

avskrivits men den ansökan som leder till konkurs har kommit in viss kort tid efter avskrivningsbeslutet. Däremot ansågs skälen för tillbakaräkning av tiden åtskilligt svagare om den förra ansökan har ogillats eller avvisats. Detta eftersom det ansågs framstå som materiellt otillfredsställande att knyta viktiga rättsverkningar till konkursansökan i ett sådana fall. Vidare anförde departementschefen att det inte syntes tillräckligt motiverat att införa en regel enbart med tanke på situationer då den första ansökningen avskrivits och någon bestämmelse motsvarande det föreslagna andra stycket infördes därför inte. (Se a. prop. s. 184.)

18. De uttalanden som således gjordes av departementschefen avseende den föreslagna bestämmelsen i 17 § andra stycket måste läsas så att lagstiftaren inte ansett det lämpligt att ge en redan ogillad eller avvisad konkursansökan någon rättsverkan vid tillämpningen av 2 kap. 21 § konkurslagen. Inte ens om den vid någon tidpunkt före konkursbeslutet varit samtidigt anhängig med den ansökan som bifalls. För en sådan tolkning talar också att lagstiftaren lät ordet ,därefter, utgå från den slutliga lagtexten. Samma sak får anses gälla vid avskrivning, eftersom lagstiftaren uttryckligen avstått från att reglera även denna situation. Även uttalandena i propositionen får alltså förstås så att en tillämpning av bestämmelsen förutsätter att konkursansökningarna är fortsatt samtidigt anhängiga vid tiden för konkursbeslutet. (Jfr Mikael Mellqvist och Lars Welamson, Konkurs och annan insolvensrätt, 12 uppl. 2017, s. 70 f., särskilt fotnot 72, samt Eugäne Palmär och Peter Savin, Konkurslagen, 14 augusti 2019, Zeteo, kommentaren till 2 kap. 21 §.)

19. Den nu redovisade tolkningen kan också motiveras med att skälen för att inte införa det av Lagberedningen föreslagna andra stycket, nämligen att en sådan ordning skulle riskera att viktiga rättsverkningar blev knutna till ogrundade konkursansökningar, på samma sätt gör sig gällande i den situationen att flera ansökningar någon gång har varit samtidigt anhängiga men en eller flera av dessa redan slutligt avgjorts när konkursbeslutet fattas.

20. Mot denna bakgrund ska 2 kap. 21 § konkurslagen förstås så att en förutsättning för att konkursbeslutet ska anses ha grundats på en tidigare inkommen ansökan än den som bifalls är att denna ansökan fortfarande är anhängig vid domstol vid tiden för konkursbeslutet. Att lönegarantilagen utgör en skyddslagstiftning för arbetstagare vid arbetsgivares insolvens ändrar inte denna bedömning.

Bedömningen i detta fall

21. Den ansökan som låg till grund för tingsrättens beslut om konkurs den 8 mars 2017 kom in till tingsrätten den 9 februari samma år. Vid tiden för konkursbeslutet fanns endast en tidigare inkommen och ännu ej avgjord konkursansökan vid tingsrätten och denna hade kommit in den 24 januari 2017. Vid tillämpningen av 2 kap. 21 § konkurslagen ska, enligt vad som ovan sagts, denna också anses vara den först inkomna ansökningen och alltså den som konkursbeslutet anses ha grundats på. Den 24 januari 2017 utgör därmed utgångspunkt för beräkningen av rätten till lönegarantiersättning.

22. Eftersom den lönefordran som B.H:s yrkande om lönegarantiersättning avser har intjänats mer än tre månader före den ovan angivna dagen omfattas fordringen inte av allmän förmånsrätt och därmed inte heller av den statliga lönegarantin (jfr punkt 7 och 9). Hovrättens dom ska därför fastställas.

DOMSLUT

HD fastställer hovrättens domslut.

HD (justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Dag Mattsson, referent, Petter Asp, Stefan Reimer och Cecilia Renfors) meddelade den 30 oktober 2019 följande dom.

DOMSKÄL

1. Dagen för ansökan om konkurs har betydelse för vilka rättshandlingar som kan återvinnas till konkursboet och för vilken omfattning vissa förmånsrätter ska ha i det enskilda fallet. Det är inte ovanligt att det förekommer flera konkursansökningar mot gäldenären och att konkurs beslutas med anledning av endast en av dem. Konkurslagen innehåller därför en regel om vilken dag som i en sådan situation ska anses som dag för ansökan om gäldenärens konkurs.
2. Om flera konkursansökningar mot samma gäldenär är anhängiga samtidigt och om en annan ansökan bifalls än den som kom in först, ska det enligt 2 kap. 21 § konkurslagen anses som om konkursbeslutet har grundats på den ansökan som kom in först. Paragrafen finns i lagen under rubriken Prövning av konkursansökan m.m.
3. Innebörden av paragrafen har betydelse för omfattningen av B.H:s rätt till lönegarantiersättning av staten.
4. Enligt B.H. ska paragrafen förstås så att den inte förutsätter att konkursansökningarna är fortsatt samtidigt anhängiga vid tiden för konkursbeslutet. Det är tillräckligt, när en eller flera tidigare ansökningar avskrivits, att en ny ansökan kommit in innan en tidigare ansökan har avskrivits om den första ansökningen sålunda hänger ihop i en kedja med den ansökan som leder till konkursbeslutet. Tingsrätten gjorde bedömningen att paragrafen ska tolkas på detta sätt och biföll därför B.H:s yrkande om lönegarantiersättning för den omtvistade tiden. Hovrätten har däremot - i linje med Tillsynsmyndighetens inställning - kommit fram till att paragrafen ska tolkas så att den förutsätter att ansökningarna är samtidigt anhängiga vid den tidpunkt då den senare inkomna ansökningen om konkurs bifalls. B.H:s yrkande har därför ogillats.
5. Tolkningen av paragrafen ska utgå från dess ordalydelse. Lagtexten talar för att konkursansökningarna måste vara samtidigt anhängiga vid konkursbeslutet för att beslutet ska anses ha grundats på den ansökan som kom in först; i lagtexten sägs att flera ansökningar är anhängiga, samtidigt. En sådan tolkning är också förenlig med lagmotiven, där en annan lösning valdes än den Lagberedningen hade föreslagit (jfr prop. 1975:6 s. 181 f.). Det förhållandet att lönegarantin utgör skyddslagstiftning kan inte föranleda någon annan bedömning.
6. Som hovrätten har funnit ska B.H:s yrkande om lönegarantiersättning därmed ogillas.

DOMSLUT

HD fastställer hovrättens domslut.

Sökord: Konkurs; Konkursansökan; Konkursbeslut; Lönegaranti
